

ISSN (Print): 2304–5809
ISSN (Online): 2313–2167

Науковий журнал
«МОЛОДИЙ ВЧЕНИЙ»

№ 9 (61) вересень 2018 р.

Редакційна колегія журналу

Сільськогосподарські науки

Базалій В.В. – д-р с.-г. наук
Балашова Г.С. – д-р с.-г. наук
Клименко М.О. – д-р с.-г. наук
Коковіхін С.В. – д-р с.-г. наук
Лавриненко Ю.О. – д-р с.-г. наук
Писаренко П.В. – д-р с.-г. наук

Біологічні науки

Ходосовцев О.Є. – д-р біол. наук

Історичні науки

Змерзлий Б.В. – д-р іст. наук

Юридичні науки

Бернацька Н.І. – канд. юрид. наук
Стратонов В.М. – д-р юрид. наук

Політичні науки

Наумкіна С.М. – д-р політ. наук
Яковлев Д.В. – д-р політ. наук

Педагогічні науки

Козяр М.М. – д-р пед. наук
Рідей Н.М. – д-р пед. наук
Федяєва В.Л. – д-р пед. наук
Шерман М.І. – д-р пед. наук
Шипота Г.Є. – канд. пед. наук

Філологічні науки

Шепель Ю.О. – д-р філол. наук

Філософські науки

Лебедева Н.А. – д-р філос. в галузі культурології

Технічні науки

Гриценко Д.С. – канд. техн. наук
Дідур В.А. – д-р техн. наук
Шайко-Шайковський О.Г. – д-р техн. наук

Економічні науки

Іртищева І.О. – д-р екон. наук
Козловський С.В. – д-р екон. наук
Шапошников К.С. – д-р екон. наук

Медичні науки

Нетюхайло Л.Г. – д-р мед. наук
Пекліна Г.П. – д-р мед. наук

Ветеринарні науки

Морозенко Д.В. – д-р вет. наук

Мистецтвознавство

Романенкова Ю.В. – д-р мистецт.

Психологічні науки

Шаванов С.В. – канд. псих. наук

Соціологічні науки

Шапошникова І.В. – д-р соц. наук

Географічні науки

Пилипенко І.О. – д-р географ. наук
Мальчикова Д.С. – д-р географ. наук

Міжнародна наукова рада

Arkadiusz Adamczyk – Professor, dr hab. in Humanities (Poland)
Giorgi Kvinikadze – PhD in Geography, Associate Professor (Georgia)
Janusz Wielki – Professor, dr hab. in Economics, Engineer (Poland)
Javad Khamisabadi – Professor, PhD in Industrial Management (Iran)
Inessa Sytnik – Professor, dr hab. in Economics (Poland)
Вікторова Інна Анатоліївна – доктор медичних наук (Росія)
Глуценко Олесь Анатоліївна – доктор філологічних наук (Росія)
Дмитрієв Олександр Миколайович – кандидат історичних наук (Росія)
Марусенко Ірина Михайлівна – доктор медичних наук (Росія)
Швецова Вікторія Михайлівна – кандидат філологічних наук (Росія)
Яригіна Ірина Зотовна – доктор економічних наук (Росія)

Повний бібліографічний опис всіх статей журналу представлено у:
Національній бібліотеці України імені В.В. Вернадського,
Науковій електронній бібліотеці Elibrary.ru

Журнал включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз:
РИНЦ, ScholarGoogle, CiteFactor, Research Bible, Index Copernicus.
Index Copernicus (IC™ Value): 4.11 (2013); 5.77 (2014); 43.69 (2015); 56.47 (2016)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 18987–7777Р від 05.06.2012 р.,
видане Державною реєстраційною службою України.

На обкладинці чергового випуску журналу зображено хронологію подій, пов'язаних із конфліктною ситуацією щодо острова Тузла, що знаходиться посередині Керченської протоки. Незважаючи на свій невеликий розмір, острів Тузла виявився стратегічно важливим об'єктом. Великий резонанс у 2003 р. викликало будівництво дамби, а також спорудження мосту (2014–2018 рр.) через Керченську протоку. У травні 2018 року берегова охорона ФСБ РФ почала масово зупиняти для огляду судна, що прямують до/з Маріуполя та Бердянська. Термін проходження протоки суттєво збільшився, що істотно впливає на розвиток української морської торгівлі.

ЗМІСТ**БІОЛОГІЧНІ НАУКИ**

- Крайнюков О.М., Стріян К.О.,
Крайнюков О.О.**
Встановлення метрологічних характеристик
методики біотестування з визначення
гострої летальної токсичності води на рибах
Brachydanio rerio Hamilton-Buchanan279
- Кривицька І.А., Керимов К.С.,
Крайнюков А.О.**
Еколого-токсикологічна оцінка
якості води Муромського водосховища.....282
- Тарновська А.В., Генега А.Б.,
Семочко О.М., Яремчук М.М., Яцків О.М.**
Аналіз спермограм чоловіків
середньої вікової групи (30-39 років)
при тератозооспермії та астенозооспермії.....286
- Тарновська А.В., Генега А.Б.,
Семочко О.М., Яремчук М.М.**
Перекисне окиснення ліпідів
у зародках в'юна протягом раннього
ембріогенезу за впливу антибіотику
фтохінолонового ряду бороцину..... 290

**ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ
ТА СПОРТ**

- Бугаевский К.А.**
Женский гандбол: особенности половых
соматотипов в разных возрастных группах....294

МЕДИЧНІ НАУКИ

- Коцур О.С., Коцур Л.Д.,
Медражевська Я.А., Фік Л.О.**
Оцінка ефективності противірусної
терапії у хворих на хронічний
гепатит С та ВІА-інфекцію298
- Спіріна І.Д., Рокутов С.В., Широков О.В.,
Фаузі Є.С., Татаренко О.В., Шорніков А.В.**
Фактори ризику формування гострого
поліморфного психотичного розладу
серед студентів.....302

ФАРМАЦЕВТИЧНІ НАУКИ

- Братішко Ю.С., Посилкіна О.В.,
Кубасова Г.В.**
Оцінка інноваційного розвитку
фармацевтичних компаній.....306

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

- Ларін Д.І.**
Значення релігії у працях Зігмунда Фрейда
в контексті «відкритої психологічної кризи»....310
- Степова А.С.**
Психологічні особливості
стресостійкості осіб юнацького віку.....314

- Стефурак С.М., Когутяк Н.М.**
Аналіз психологічних механізмів
формування професійного покликання.....320

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

- Блоха Я.Є., Кононенко В.В., Усанова Л.А.,
Іваницький І.В., Кононенко С.В.**
Теоретичні засади комунікативної культури
майбутнього лікаря (за матеріалами
німецької періодичної преси)..... 326
- Іщук Н.В.**
Громада-неотрайб та майбутнє
православної еклесії.....330

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

- Филиппова О.Н.**
Пейзаж в творчестве
В.Д. Поленова (1844-1927 гг.)..... 337
- Кулик А.С.**
Історія виникнення міського пейзажу
як самостійного жанру живопису347
- Кулик Ю.С.**
Художня кераміка як вид декоративно-
прикладного мистецтва: історичний аспект ..350
- Тонконог О.І.**
Скульптури на хліборобську тематику
з фондового зібрання Національного історико-
етнографічного заповідника «Переяслав»....353

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

- Бесараб Т.П., Павліщева Я.О.**
Інноваційність дискурсів А. Азімова
та Г. Міллера в контексті американської
літератури ХХ століття.....357
- Межуєва І.Ю.**
Антонімія як мовне явище:
принципи та підходи.....364
- Ruban D.A.**
Archotyping the *NIGHT* concept in Old English..368
- Соколова О.О.**
Особливості вживання
Пантелеймоном Кулішем у «Чорній раді»
церковнослов'янських дієслівних форм.....372
- Телкова О.В., Мішукова О.М.**
Мовні засоби репрезентації ольфакторного
простору в сучасній іспанській мові.....377
- Фінчук Г.В., Скребка М.А.**
Лексико-семантичний аспект
проблеми лакуарності в процесі
міжкультурного спілкування..... 381
- Храбан Т.Е.**
Факторы успешности интернет-мемов.....384

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

- Вінтюк Ю.В.**
Актуальні завдання підготовки психологів
з позицій компетентнісного підходу.....390

Деркач Ю.Я., Баран У.А.

Самоконтроль у навчанні англійської мови в учнів початкової школи з використанням комп'ютерного тестування396

Деркач Ю.Я., Романів Т.В.

Тестування як ефективний засіб поточного контролю на уроках іноземної мови400

Ігнатенко Н.В.

Теоретичні основи застосування технології проектного навчання на уроках історії у закладах загальної середньої освіти.....403

Кошелева Н.Г.

Застосування сучасних педагогічних технологій у процесі підготовки з охорони праці майбутніх інженерів-педагогів407

Мазур Ю.Я., Андрійчук Л.І.

Особливості використання навчальних ігор-вправ на уроках англійської мови в середній школі.....411

Павленко О.М.

Методичні особливості навчання джазу майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі фахової підготовки.....414

Паламар С.П., Будана Л.В.

Формування моральних цінностей в молодших школярів.....419

Самчук В.В.

Стимулювання професійного розвитку педагогічних працівників закладів професійно-технічної освіти.....423

ЮРИДИЧНІ НАУКИ**Назаренко О.Л.**

Правове регулювання соціальної адаптації військовослужбовців після звільнення.....428

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ**Махначова Н.М., Семенюк І.Ю.**

Комунікативні технології як механізм взаємодії громадянського суспільства та публічної влади.....433

ТЕХНІЧНІ НАУКИ**Кара І.А.**

Екологічна небезпека від транспортних потоків у містах (на прикладі загазованості повітряного басейну).....436

Мірошніченко С.В.

Щодо пріоритетних напрямків розвитку транспортно-митного комплексу залізничного транспорту.....442

Слецький О.О., Катаєва Є.Ю.

Вдосконалення технології візуалізації навчальної інформації та веб-сторінок на проекційний екран.....447

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ**Андрушак Є.М., Біленька В.А.**

Фінансова санація як спосіб запобігання банкрутству підприємств.....451

Антошкін В.К.

Шляхи та принципи удосконалення фінансово-економічної безпеки аграрних підприємств на засадах системного підходу.....457

Васильєва Л.М.

Обліково-аналітичний інструментарій експертиз та аналітичних процедур діяльності підприємства з метою забезпечення його економічної безпеки.....461

Гриценко Т.В., Бровко Л.І.

Теоретичні та практичні аспекти управління фінансовим станом підприємства в сучасних умовах.....465

Далекорей Т.М., Бошота Н.В.

Фіскальна ефективність податку на додану вартість в Україні.....470

Демчишак Н.Б., Касімова Ю.П., Кочут І.І.

Бюджетно-податкова підтримка розвитку відновлюваної енергетики в Україні.....473

Жадан М.І., Котова І.В.

Мінімізація операційних витрат підприємства на основі факторного аналізу на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Торговий Дом ММК».....480

Західна О.Р., Трохимчук Д.В.,

Глинський Р.А.
Система видатків державного бюджету в сучасних умовах.....485

Кравець Я.О., Стільник В.В.

Проектування санаційного управління аграрними формуваннями.....489

Лепак П.А.

Вплив української економічної ментальності на формування економічної культури суспільства.....493

Мазуренко В.О.

Вдосконалення функцій управління дебіторською заборгованістю498

Нашиванко А.Я., Стільник В.В.

Мотивація та стимулювання трудової діяльності персоналу сільськогосподарського підприємства.....501

Омельницька В.О.

Аналіз світового ринку послуг гастрономічного туризму506

Петрушка О.В., Шулюк Б.С.

Методи здійснення недержавного пенсійного забезпечення у світі: практичний досвід для України.....512

Попов М.І.

Обґрунтування політики залучення позикових коштів підприємства.....515

Стільник В.В., Зінгаєва Н.Є., Багіна А.Є.

Побудова системи кадрового документального забезпечення управління персоналом на сільськогосподарських підприємствах.....520

Тодошук А.В., Чопко А.І.

Митна система України.....523

CONTENTS

BIOLOGICAL SCIENCES

- Krainiukov A.N., Striian K.A., Krainiukov A.A.**
Installation of metrological characteristics of the biotechnology method for determination of grease lettal toxicity of water on *Brachydanio rerio* Hamilton-Buchanan fish.....279
- Kryvytska I.A., Kerimov K.S., Krainiukov A.A.**
Ecological-toxicological assessment of water quality of Muromskaya water supply.....282
- Tarnovska A.V., Heneha A.B., Semochko O.M., Yaremchuk M.M., Yatskiv O.N.**
Analysis of spermographs of men of the middle age group (30-39 years) at theratozoospermia and asthenozoospermia.....286
- Tarnovska A.V., Heneha A.B., Semochko O.M., Yaremchuk M.M.**
Lipid peroxidation in loach embryos during early embryogenesis under influence of fluoroquinolone antibiotic borocine.....290

PHYSICAL EDUCATION AND SPORT

- Bugaevsky K.A.**
Women's handball: peculiarities of sexual somatotypes in different age groups.....294

MEDICAL SCIENCES

- Kotsur O.S., Kotsur L.D., Medrazhevskaya Y.A., Fik L.A.**
Estimation of antiviral therapy efficiency in patients, with chronic hepatitis C and HIV.....298
- Spirina I.D., Rokutov S.V., Shyrokov O.V., Fawzy E.S., Tatarenko O.V., Shornikov A.V.**
Risk factors of easily polymorphic psychotic disorder formation among students.....302

PHARMACEUTICAL SCIENCES

- Bratishko Yu.S., Posilkina O.V., Kubasova A.V.**
Assessment of innovative development of pharmaceutical companies.....306

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

- Larin D.I.**
The importance of religion in the work of Zygmond Froid in the context of "open psychological crisis".....310
- Stepova A.S.**
Psychological peculiarities of stress resistance of persons of juvenile age.....314
- Stefurak S.M., Kogutyak N.M.**
Analysis of psychological mechanisms vocational vocation formation.....320

PHILOSOPHICAL SCIENCES

- Blokha Y.Y., Kononenko V.V., Usanova L.A., Ivanytskyi I.V., Kononenko S.V.**
Theoretical aspects of future doctor communicative culture (based on German periodicals).....326
- Ishchuk N.V.**
Neo-tribe commune and the future of the orthodox ecclesia.....330

HISTORY OF ART

- Filippova O.N.**
Landscape in the creative work of V.D. Polenov (1844-1927).....337
- Kulik L.S.**
The history of the emergence of urba landscape as an independent genre of painting.....347
- Kulik Yu.S.**
Art ceramics as a design of decorative-applied art: historical aspect.....350
- Tonkonog O.I.**
Sculptures on the farming topics from the funds of the National Historical and Ethnographic Reserve «Pereaslav».....353

PHILOLOGICAL SCIENCES

- Besarab T.P., Pavlishcheva Ya.O.**
The innovation of A. Azimov's and H. Miller's discourses in the context of the American literature of the XX century....357
- Mezhuyeva I.Yu.**
Antonymy as a linguistic phenomenon: principles and approaches.....364
- Ruban D.A.**
Archotyping the *NIGHT* concept in Old English.....368
- Sokolova O.A.**
Panteleimon Kulish's using of the church Slavic verbal forms in the «Chorna Rada».....372
- Tielkova O.V., Mishukova O.M.**
Linguistic means of presenting the olfactory space in modern Spanish language.....377
- Finchuk H.V., Skrebkova M.A.**
The lexical and semantic aspect of the problems of lacunarity in the intercultural communication process.....381
- Khraban T.E.**
Factors of internet memes' success.....384

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

- Vintyuk Yu.V.**
Actual tasks of preparation of psychologists from positions of the competent approach.....390
- Derkach Yu.Ya., Baran U.A.**
Self-control in teaching English using computer testing in pupils of elementary school396

Derkach Yu.Ya., Romaniv T.V. Testing as an effective mean of current control in foreign language lesson.....	400	Antoshkin V.K. Ways and principle of improvement of financial and economic safety agrarian enterprises on systems of the system approach.....	457
Ignatenko N.V. Theoretical basis of project training technology application at history lessons in institutions of general secondary education.....	403	Vasilieva L.N. Accounting and analytical instrumentation of expertise and analytical procedures of activity of the enterprise with the purpose of providing its economic safety.....	461
Kosheleva N.G. Application of modern educational technologies in the process of training of future engineers-teachers of labor protection.....	407	Gritsenko T.V., Brovko L.I. Theoretical and practical aspects of managing the financial state of the enterprise in modern conditions.....	465
Mazur Y.Y., Andriichuk L.I. The features of usage of didactic games in English lessons in junior high school.....	411	Dalekorei T.M., Boshota N.V. Fiscal efficiency of the tax to added cost Ukraine.....	470
Pavlenko O.M. Features the art of jazz in the future music teachers in professional training.....	414	Demchyshak N.B., Kasimova Yu.P., Kochut I.I. Budget and tax support for renewable energy development in Ukraine.....	473
Palamar S.P., Bulana L.V. Formation of moral values in younger schoolchildren.....	419	Zhadan M.I., Kotova I.V. Operating expenses minimization for the enterprise based on factor analysis, as exemplified by limited liability company (LLC) "MMK Trading House".....	480
Samchuk V.V. Encouragement of professional development of teachers in vocational educational institutions.....	423	Zakhidna O.R., Trokhimchuk D.V., Hlynskyi R.A. System of public budget expenses in modern conditions.....	485
LAW SCIENCES			
Nazarenko E.L. Law regulation of social adaptation of military servicemen after liberation.....	428	Kravets Y.O., Stilnik V.V. Design of sanitary management by agricultural formations.....	489
PUBLIC ADMINISTRATION			
Makhnachova N.M., Semeniuk I.Yu. Communicative technologies as a mechanism of interaction of civil society and public authority.....	433	Lepak P.A. The influence of Ukrainian economic mentality on forming the economic culture of society.....	493
ENGINEERING SCIENCES			
Kara I.A. The environmental danger from traffic flows in cities (example of gas contamination in air pollution).....	436	Mazurenko V.O. Improving functions in the management of receivables.....	498
Miroshnichenko S.V. Regarding priority directions of the development of the transportation and customs complex of railway transport.....	442	Nashyvanko A.Y., Stilnik V.V. Motivation and stimulation labor activity personnel agrarian enterprises.....	501
Slatsky O.O., Kataeva E.Y. Improving the technology of visualizing educational information and web-pages on the project screen.....	447	Omelynska V.O. Analysis of the global market of gastronomic tourism services.....	506
ECONOMIC SCIENCES			
Andrushchak E.M., Bilenka V.A. Financial sanation as a way of preventing bankruptcy of enterprises.....	451	Petrushka O.V., Shuliuk B.S. Methods of realization of non-state pension insurance in the world: practical experience for Ukraine.....	512
		Popov M.I. Justification of the policy of attraction of the borrowed funds of the enterprise.....	515
		Stilnik V.V., Zingaiava N.Y., Bahina A.Y. Building systems of personal documentation providing personnel management at agricultural enterprises.....	520
		Todoshchuk A.V., Chopko A.I. Customs system of Ukraine.....	523

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Паламар С.П., Булана Л.В.

Педагогічний інститут
Київського університету імені Бориса Грінченка

В статті висвітлено актуальну та багатоаспектну проблему формування моральних цінностей в молодших школярів. Основною цінністю сучасної української освіти є становлення і розвиток особистості в її самобутності та неповторності. Саме тому, вчителю потрібно все частіше привертати увагу учнів до морального виховання, ставити перед собою ціль виховати не просто особистість, а людину зі сформованими високо моральними цінностями.

Ключові слова: цінність, духовність, духовно-моральні цінності, процес формування духовно-моральних цінностей, учнів молодшого шкільного віку.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Невід'ємним атрибутом і символом сучасної епохи стає освіта, яка поєднує життєвий шлях окремо взятого індивіда з культурою та цивілізацією в цілому, тому на сучасному етапі розвитку української освіти активне впровадження ідей духовно-моральних цінностей регламентовано Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті, Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., Педагогічною Конституцією Європи тощо.

Сьогодні важливо не тільки зберегти інтелектуальний потенціал українського суспільства, але й формувати загальну культуру, виховувати духовність, що можливе «тільки шляхом морального переродження кожної конкретної особистості, що живе у світі» [5, с. 64]. Основною цінністю сучасної української освіти є становлення і розвиток особистості в її самобутності та неповторності.

Базові якості є найважливішими для особистісного зростання людини, на них ґрунтується фундамент особистісної культури молодшого школяра. Базовий рівень якості складає основу формування моральних якостей школяра: визнання чеснот і переваг інших людей, здатність розуміти інших, співпереживати їм, допомагати за власним бажанням, роботи людям добро, не чекаючи винагороди.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми формування духовно-моральних цінностей висвітлено в працях філософів, які розглядають духовність як сферу осмислення дійсності (В.М. Баранівський, Г.І. Горак, Л.В. Сохань, Л.М. Олексюк, В.І. Слободчиков, В.М. Сугатовський, В.М. Шердаков та ін.); психологів, які аналізують психологічні витоки духовних цінностей (І.Д. Бех, М.Й. Боришевський, Т.В. Бутковська, О.І. Зеліченко, В.М. Москалець, О.В. Киричук, Г.С. Костюк, Є.О. Помиткін, та ін.). Дослідниками розкрито загальну сутність і зміст духовно-моральних цінностей: Г. Сковорода (важливість і відповідальність учительської праці), Н. Бердяєв (моральність як свобода), І. Зязюн (ціннісно-сміслові комунікації), В. Сухомлинський (ідеї гуманізму й демократизму), К. Ушинський (становлення особистості вчителя).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Тема формування моральних цінностей в молодших школярів є надзвичайно

актуальною в просторі нової української школи. З метою розуміння сутності проблеми варто розрізнити поняття «духовність» і «моральність», оскільки від розуміння їх змісту залежать шляхи формування духовно-моральних цінностей студентів.

Формування цілей статті: є розкриття поняття «духовно-моральні цінності»; висвітлення нагальних проблем і ціннісних орієнтацій молодших школярів; окреслення шляхів формування духовно-моральних цінностей учнів та роль взаємодії між педагогічним колективом та батьками.

Виклад основного матеріалу. Зокрема Г. Сковорода переконував, якщо велика справа панувати над тілами, то ще більша – керувати душами... Якщо важливо лікувати тіло, то чи не найважливіше разом з тілом зберігати і душу людини цілою, здоровою, не зіпсованою?» [11, с. 364].

На думку В.О. Сухомлинського, саме через виховання почуттів можна, реалізувати становлення людини: «Щоб запобігти безсердечності, ми виховуємо дітей у душі сердечної турботи, неспокою про живе і красиве, про рослини, про квіти, про птахів, про тварин. Дитина, яка бере близько до серця, що в зимову холоднечу синичка беззахисна, і рятує її від загибелі, оберігає деревце, ця дитина ніколи не стане жорстокою, безсердечною і щодо людей» [12, с. 149]. Отже, духовні цінності (добро, любов, совість, честь, обов'язок, милосердя, краса тощо), мають стати основою світогляду сучасної молоді.

Моральність А. Богуш розглядає як практичний бік моралі, що втілюється в поведінці людей. З її погляду, це здатність творити добро не за зовнішнім примусом, а завдяки внутрішній свідомості та добровільності. Моральність, має такі чинники: моральні почуття, сенсожиттєві орієнтації (ідеали, традиції, норми, категорії, принципи, заповіді, канони, кодекси), моральні переконання, моральні стосунки (моральна діяльність і моральна поведінка). Усе це свідчить про те, що усвідомлення цінностей відбувається свідомо на діяльній основі [4]. Як компонент культури, моральність висвітлює О. Власенко, змістом якої виступають моральні цінності, що становлять основу свідомості. Моральність – це здатність людини діяти, думати й відчувати у відповідності зі своїм духовним початком [6, с. 16].

Духовність М. Роганова тлумачить як особливості психічної організації індивіда, що виявляється в його чуттєво-емоційній сфері

та є визначальною у формуванні особистісних рис, світогляду, ціннісних орієнтацій людини, якими детермінуються її життєві домагання, потреби, діяльнісна сфера тощо. Духовні цінності відображають риси особистості, систему прагнень; це вираження необхідностей, що забезпечує розвиток соціального суб'єкта [9, с. 100].

Духовність людини – це її здатність орієнтуватися на вищі цінності людського буття. Лише людина прагне здобути знання, пізнати істину, чинити справедливо. Лише людина може жити у віртуальному світі, у світі мистецтва, в уявному минулому і в майбутньому. Тільки людині притаманні почуття відповідальності, сорому, власної гідності, віри в добро, у Бога, в ідеали, в себе. Тільки людина може любити і ніяковіти, може бути готовою до самопожертви і створення нового. Саме духовність і здатність творити роблять людину значною силою не лише в суспільстві а й у Всесвіті. Духовний розвиток людини – це виховання почуттів [8, с. 24].

У пошуках нових систем виховання в першу чергу підіймаються гуманістичні ідеї та орієнтири, що ґрунтуються на повазі до особистості дитини, турботі про її розвиток. Такий підхід передбачає визнання кожного вихованця як унікальної особистості, його прав, ставлення до нього як до суб'єкта власного розвитку, опори в його вихованні на сукупність знань про людину та високий професіоналізм [7].

В центрі педагогічного процесу за думкою В. Сухомлинського завжди є дитина з її духовним та моральним світом – самоцінна, складна, духовна істота, яка постійно розвивається. В.О. Сухомлинський ще ХХ ст., висвітлював необхідність гуманізації освіти й намагався втілити цю ідею в своїй педагогічній діяльності.

У словниках духовні цінності трактуються як добро, віра, краса, істина, солідарність, патріотизм, пам'ять пращурів, моральність, милосердя і співчуття. Отже, духовні цінності – це моральний ідеал людини. В.О. Сухомлинський моральний ідеал трактував як: уміння дорожити цінностями Батьківщини як особистими цінностями; гармонійну єдність суспільного й особистого, великого і малого у духовному житті особистості; багатство духовного світу інтересів і потреб; потребу людини в людині як носієві духовних цінностей; почуття гідності, уміння її відстоювати, моральне самовдосконалення; вміння радіти за інших; співчуття і готовність допомогти; любов до праці. Як зазначає О.В. Сухомлинська, він «увів у педагогічну науку і шкільну практику такі цінності, як совість, сором, любов, терпимість, співчуття, співпереживання, повага, шана, обов'язок, свобода тощо» [12, с. 7].

Виховання моральних цінностей повинно відбуватися систематично, як в школі так і вдома. Найдоцільнішим засобом формування у дітей добра, дружби, любові, справедливості, милосердя, честь хоробрості є казка. Саме завдяки казковим творам ми можемо показати дітям на прикладі як саме моральні цінності впливають на життя людей, що краще, добро чи зло, гарні вчинки чи погані. Інколи діти починають казати неправду, тому що побоюються бути покараними та за допомогою казки ми можемо мотивувати учнів до чесності.

Сімейна атмосфера впливає на формування у дітей звички поведінки та критеріїв оцінки добра і зла, дозволеного та забороненого, справедливого та несправедливого. Сім'я вводить дітей у світ знань і праці, суспільних прав та обов'язків. Саме у сім'ї закладаються основи фізичного, інтелектуального і морального розвитку дитини, формуються громадянські почуття, світогляд, естетичні смаки. Особистий приклад батьків, їхнє ставлення до праці, громадського життя, принципів, чесність, відповідальність, дисциплінованість, доброта та чуйність, бережливості, простота і скромність є для дитини прикладами для наслідування. Чим більше довір'я між батьками та дітьми, тим сильніший вплив сім'ї на формування всіх сторін розвитку особистості дитини.

Особливу роль у розвитку особистості відіграє емоційна атмосфера сім'ї. У дітей формуються високі моральні якості, без яких неможливе становлення духовної особистості. Приклад батьків є тим першим соціальним досвідом, який засвоюють діти протягом усього життя, який вчить їх як саме потрібно поводити себе в тій чи іншій ситуації, що трапляється в житті.

Школа є потужним чинником становлення особистості, що здійснює свій вплив на неї двома шляхами: через навчання та виховання. Ці шляхи є нерозривними, оскільки, навчаючи, ми передаємо знання, які виховують особистість, а виховуючи, ми передаємо їй правила, які орієнтують її у житті.

Саме тому вчителю і батькам необхідно ознайомитися з **трьома ступенями виховання моральних цінностей**:

1. *Перший ступінь* полягає в тому, що дитина засвоює основи правил і норм поведінки та розвиваються моральні почуття;
2. Під час *другого ступеня* формуються етичні поняття;
3. На *третьому ступені* у дитини створюються переконання моральних цінностей, стійкі звички поведінки, продовжується розвиток моральних почуттів.

Проблеми морального виховання мають бути головною турботою кожної людини і всієї спільноти в цілому. З погляду актуальності цих проблем необхідно використовувати різні шляхи та засоби, які можуть впливати на процес морального становлення. Тут слушною є думка: виховання здійснюється на кожному квадратному метрі педагогічного поля. Можна виокремити шляхи розв'язання завдань морального виховання:

1. Життєдіяльність сім'ї, цілеспрямований вплив її на формування моральних якостей дитини. Для того щоб сім'я ефективно виконувала свої функції виховання моральності, потрібна достатня психолого-педагогічна культура батьків.
2. Педагогічна діяльність дошкільних виховних закладів.
3. Освітньо-виховна діяльність загальноосвітніх навчально-виховних закладів (шкіл, ліцеїв, гімназій, колегіумів).
4. Діяльність професійних навчально-виховних закладів (професійно-технічних училищ, вищих навчальних закладів).
5. Функціонування засобів масової інформації (радіо, телебачення, кіно, газет, журналів, художньої літератури та ін.).

6. Діяльність мистецьких організацій (театрів, музеїв, клубів, будинків культури, кіно-театрів тощо).

7. Соціально-виробнича діяльність громадян на підприємствах, в організаціях, установах.

Головна проблема щодо використання названих шляхів для розв'язання завдань морального виховання – цілеспрямованість, єдність та узгодженість дій усіх соціальних інституцій, які мають вплив на особистість.

Ми можемо дійти до висновку, що кожен учень має свої пріоритети та цінності, але в більшості вони однакові чи подібні, і це є наслідком того, що у них схожий стиль життя, є спільні інтереси, їм в однаковій мірі приділяють увагу батьки. Порівнявши учнів з високим та низьким рівнем сформованості моральних цінностей ми можемо спостерігати, як учні з низьким рівнем прагнуть більше до матеріальних цінностей, в той час, як діти з високим і достатнім рівнем – до духовних цінностей.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку в цьому напрямку. Отримані знання школярів на уроках про моральні норми, чи власний життєвий досвід часто бувають не повністю зрозумілими і тому не засвоєними. Для цього потрібна спеціальна робота, пов'язана з узагальненням отриманих знань. Дану роботу проводять не лише класні керівники, а й практичні психологи та соціальні педагоги. Форми такої роботи різні: в початкових класах це може бути розповідь, етична бесіда, екскурсії. Етичні бесіди сприяють отриманню моральних знань, виробленню в школярів етичних уявлень і понять, вихованню інтересу до моральних проблем, прагненню до оцінювальної моральної діяльності, формуванню та вихованню моральних цінностей. Особливість проведення етичних бесід в початкових класах школи в тому, що в них можна включати інсценування, читання уривків з художньої літератури, декламацію. При цьому неможна забувати, що в етичній бесіді повинен переважати живий обмін думками, діалог.

Список літератури:

1. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 ВР № 789-ХІІ (редакція від 20.11.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021 - 20.09.2017. – 20.09.2017.
2. Бех І.Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч. посіб. / І.Д. Бех. – К.: Академвидав, 2012. – 256 с.
3. Бех І.Д. Життя особистості у вимірі духовності // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: [зб. наук. праць / Бех І.Д. та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д.Г., 2009. – Кн. I. – Вип. 13. – С. 3-16.
4. Богуш А.М. Педагогічні виміри Василя Сухомлинського в сучасному освітньому просторі : [моногр.] / А.М. Богуш. – К.: Слово, 2008. – 272 с.
5. Бондарев П. Путь к национальному возрождению [Текст] / П. Бондарев // Народное образование, 1996. – № 10. – С. 62-65.
6. Власенко О.М. Проблема формування морально-патріотичних цінностей студентів в умовах освітньо-виховного середовища вищого навчального закладу // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – Київ, 2015. – № 85. – Спецвипуск. – С. 14-17.
7. Зайченко І.В. Педагогіка : навч. посіб. / І.В. Зайченко. – К.: Освіта України, 2008. – 528 с.
8. Максакова В.И. Педагогическая антропология / В.И. Максакова. – М.: Академия, 2001. – 208 с.
9. Роганова М. Виховання духовно-моральних цінностей у студентів вищих навчальних закладів як педагогічна проблема. ВІСНИК ЛЬВІВ. УН-ТУ. Сер. пед. 2006. – Вип. 21. – Ч. 1. – С. 98-103.
10. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підручн. [Текст] / О.Я. Савченко. – К.: Грамота, 2012. – 504 с.
11. Сковорода Г. Твори в 2 т. : Т. 2. – К.: Вид-во АН УРСР, 1961. – С. 364.
12. Сухомлинський В.О. Громадянське начало – основна ланка морального виховання [Текст] / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори в 5-ти т. – Т. 4: Павльська середня школа. Розмова з молодим директором. – К.: Рад. шк., 1977. – 640 с. – С. 145-154.
13. Рахімов О.З. Роль морального виховання у формуванні особистості [Текст] / О.З. Рахімов. – СПб., 2008. – 169 с.

Паламар С.П., Булана Л.В.

Київський університет імені Бориса Грінченка

ФОРМИРОВАНИЕ НРАВСТВЕННЫХ ЦЕННОСТЕЙ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Аннотация

В статье освещено актуальную и многоаспектную проблему формирования нравственных ценностей у младших школьников. Основной ценностью современного украинского образования является становление и развитие личности в ее самобытности и неповторимости. Именно поэтому, учителю нужно все чаще привлекать внимание учащихся к нравственному воспитанию, ставить перед собой цель воспитать не просто личность, а человека со сложившимися высоко моральными ценностями.

Ключевые слова: ценность, духовность, духовно-нравственные ценности, процесс формирования духовно-нравственных ценностей, учащихся младшего школьного возраста.

Palamar S.P., Bulana L.V.

Kiev University of Boris Grinchenko

FORMATION OF MORAL VALUES IN YOUNGER SCHOOLCHILDREN

Summary

The article covers a topical and multidimensional problem – the formation of moral values in younger schoolchildren. The main value of modern Ukrainian education is the formation and the development of the individual in its originality and uniqueness. That is why, the teacher must increasingly attract the attention of students to moral education, set a goal to educate not just an individual, but a person with the formed high moral values.

Keywords: value, spirituality, spiritual and moral values, the process of formation of spiritual and moral values of the younger schoolchildren.

Науковий журнал
«Молодий вчений»

№ 9 (61) вересень 2018 р.

Щомісячне видання

Коректор: В. Бабич
Дизайн: А. Юдашкіна
Комп'ютерна верстка: В. Удовиченко

Контактна інформація редакції журналу.
Поштова адреса: 73005 Україна, м. Херсон,
а/с 20, Редакція журналу «Молодий вчений»
тел.: +38 (0552) 399 530
info@molodyvcheny.in.ua
www.molodyvcheny.in.ua

Підписано до друку 28.09.2018 р.
Формат 60x84/8.
Папір офсетний. Цифровий друк.
Ум.-друк. арк. 30,23. Тираж 100 прим.
Зам. 0918-70.

Видавництво «Молодий вчений»
Україна, м. Херсон, вул. Паровозна, буд. 46-а
Телефон: +38 (0552) 39-95-30
E-mail: info@molodyvcheny.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5761 від 09.11.2017 р.